ePublishing
ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ NATIONAL DOCUMENTATION CENTRE

Συνέδρια της Ελληνικής Επιστημονικής Ένωσης Τεχνολογιών Πληροφορίας & Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση

Τόμ. 1 (2006)

5ο Συνέδριο ΕΤΠΕ «Οι ΤΠΕ στην Εκπαίδευση»

Απόψεις Εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης σχετικά με την Εισαγωγή των ΤΠΕ στην Σχολική Πράξη

Παναγιώτης Αναστασιάδης, Νίκος Γκερτσάκης, Γιάννης Μαρινάτος , Λάμπρος Καρβούνης

Βιβλιογραφική αναφορά:

Αναστασιάδης Π., Γκερτσάκης Ν., Μαρινάτος Γ., & Καρβούνης Λ. (2026). Απόψεις Εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης σχετικά με την Εισαγωγή των ΤΠΕ στην Σχολική Πράξη. *Συνέδρια της Ελληνικής Επιστημονικής Ένωσης Τεχνολογιών Πληροφορίας & Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση*, *1*, 803–812. ανακτήθηκε από https://eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/cetpe/article/view/9201

■ ΑΠΟΨΕΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΤΠΕ ΣΤΗΝ ΣΧΟΛΙΚΗ ΠΡΑΞΗ

Αναστασιάδης Παναγιώτης
panas@edc.uoc.gr

Γκερτσάκης Νίκος
gernick2@gmail.com

Μαρινάτος Γιάννης
gmarinatos@edc.uoc.gr

Καρβούνης Λάμπρος
lkarvunis@edusrv.edc.uoc.gr

Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης
Πανεπιστήμιο Κρήτης

Περίληψη

Η βέλτιστη εισαγωγή των Τεχνολογιών των Επικοινωνιών και των Πληροφοριών (ΤΠΕ) στο δημοτικό σχολείο, αποτελεί μια από τις σημαντικότερες προτεραιότητες των εκπαιδευτικών συστημάτων σε ολόκληρο τον κόσμο. Η αποτύπωση των στάσεων και αντιλήψεων των εκπαιδευτικών σχετικά με την εισαγωγή των ΤΠΕ στην σχολική πράξη αποτελεί κομβικό σημείο στην όλη προσπάθεια. Η εργασία αυτή έχει σαν στόχο την διερεύνηση των απόψεων των μετεκπαιδευομένων δασκάλων στο Διδασκαλείο του Πανεπιστημίου Κρήτης σχετικά με τις επιπτώσεις από την είσοδο των ΤΠΕ στη σχολική καθημερινότητα σε συσχέτιση με τις κοινωνικές επιπτώσεις.

Λέξεις Κλειδιά

Απόψεις Εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, Επιπτώσεις από την Εισαγωγή των ΤΠΕ.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η εισαγωγή των ΤΠΕ στο δημοτικό σχολείο αποτελεί σημαντική προτεραιότητα για την προετοιμασία των μαθητών για την επερχόμενη Κοινωνία της Πληροφορίας (Αναστασιάδης, 2000). Τα τεχνολογικά εργαλεία από μόνα τους δεν αποτελούν παρά το πρώτο βήμα στη μετάβαση από τη σημερινή συμβατική σχολική αίθουσα στο νέο μοντέλο της εικονικής τάξης και του υβριδικού σχολείου (Rosbottom, 2001). Για την επιτυχία μιας τέτοιας προσπάθειας απαιτείται ο σχεδιασμός και η ανάπτυξη νέων διδακτικών και παιδαγωγικών προσεγγίσεων (Φλουρής, 1989), που θα αποτελέσουν την αναγκαία θεωρητική βάση και θα καθορίσουν το πλαίσιο στο οποίο θα ενταχθούν οι νέες εκπαιδευτικές τεχνολογίες (Ράπτης και Ράπτη, 2004, Μακράκης, 2000, Σολωμονίδου,

2000). Η συνεχής επιμόρφωση και ενθάρρυνση του σημαντικότερου κρίκου της εκπαιδευτικής διαδικασίας, του εκπαιδευτικού λειτουργού (Vosniadou & Kollias, 2001), θα πρέπει να αποτελεί μια από τις σημαντικότερες προϋποθέσεις στην όλη προσπάθεια. Πολλές μελέτες έχουν αναδείξει από την μια τον φόβο, την επιφυλακτικότητα αλλά και την χαμηλή αυτοεκτίμηση των εκπαιδευτικών σχετικά με την εισαγωγή των ΤΠΕ, ενώ από την άλλη καταγράφουν την θετική τους διάθεση για την χρήση των νέων τεχνολογικών εργαλείων αλλά και τους προβληματισμούς τους για την χρησιμότητα των ΤΠΕ στην σχολική πράξη (Rosen & Weil, 1995; Levine & Donitsa – Schmidt, 1998;Ropp, 1999; Evans-Jennings & Okwuegbuzie, 2001).

Η εργασία αυτή έχει σαν στόχο να μελετήσει τις απόψεις μιας ομάδας μετεκπαιδευομένων δασκάλων του Πανεπιστημίου Κρήτης σχετικά με τις επιπτώσεις της εισαγωγής των ΤΠΕ στη σχολική πράξη, σε συσχέτιση με τις ευρύτερες εξελίξεις.

ΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΤΠΕ ΣΤΗΝ ΣΧΟΛΙΚΗ ΠΡΑΞΗ.

Τα τελευταία χρόνια, έχουν πραγματοποιηθεί πολλές μελέτες σχετικά με τις στάσεις εκπαιδευτικών σε σχέση με τις Τ.Π.Ε σε συνάρτηση με διάφορες μεταβλητές όπως: φύλο, ηλικία, εμπειρία χρήσης υπολογιστών, βαθμίδα εκπαίδευσης.(Woodrow, 1994, Busch, 1995, Rosen & Weil, 1995, Levine & Donitsa – Schmidt, 1998, Yaghi & Abu-Saba, 1998, Ropp, 1999, Yildirim, 2000, Evans-Jennings & Okwuegbuzie, 2001).

Καταγράφηκαν σημαντικές διαφορές στις στάσεις που έχουν οι εκπαιδευτικοί για την χρήση των Τ.Π.Ε ανάλογα με την βαθμίδα εκπαίδευσης στην οποία αυτοί ανήκουν, καθώς οι εκπαιδευτικοί που διδάσκουν στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση εμφανίζουν σε μεγαλύτερο βαθμό φόβο για τους υπολογιστές (computer phobia) και αποφεύγουν την χρήση τους (Whitley, 1997). Πολλοί εκπαιδευτικοί δηλώνουν θετικοί σχετικά με την εισαγωγή των ΤΠΕ αλλά δεν θεωρούν ότι είναι επαρκώς προετοιμασμένοι ώστε να διδάξουν με τη χρήση τεχνολογικών εργαλείων. (Ropp, 1999), και παρουσιάζονται διστακτικοί σχετικά την ενσωμάτωση των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία (Rosen & Weil, 1995). Σύμφωνα με τους Roussel, (1995) και Sherry, (1998) η διαδικασία σύμφωνα με την οποία οι εκπαιδευτικοί ενσωματώνουν τις ΤΠΕ στη διδασκαλία τους γίνεται βαθμιαία και σταδιακά, μέσα από μία σειρά διακριτών φάσεων.

Στην Ελλάδα έχουν γίνει αρκετές μελέτες οι οποίες καταγράφουν την θετική στάση των εκπαιδευτικών σχετικά με τις ΤΠΕ. (Μπίκος, 1995, Γκρίτση κ.α, 2000, Κυνηγός κ.α, 2000, Καρτσιώτης, 2003, Tsitoyridoy & Vrizas, 2003). Πολύ μεγάλο ποσοστό των εκπαιδευτικών θεωρούν ότι οι ΤΠΕ θα έπρεπε να παίζουν έναν πιο σημαντικό ρόλο στην εκπαίδευση, επισημαίνοντας ότι οι υπάρχουσες υποδομές σε εξοπλισμό και εκπαιδευτικό λογισμικό αποτελούν τα κυρίαρχα εμπόδια για την μη εφαρμογή των ΤΠΕ στη διδασκαλία τους (Εμβαλωτής & Τζιμογιάννης, 1999; (Φαχαντίδης Ν., κ.α., 2004).

Η προϋπάρχουσα εμπειρία σε σχέση με τη χρησιμοποίηση του υπολογιστή (Ντρενογιάννη, 2004; Κόμης Β., Τζαβάρα Α., 2004), πτυχές της προσωπικότητας του χρήστη επηρεάζουν στην υιοθέτηση θετικής ή αρνητικής στάσης του κάθε ατόμου αναφορικά με την χρησιμοποίηση του Η/Υ. Είναι χαρακτηριστικό το γεγονός ότι η θετική στάση που αναπτύσσει ένα ενήλικο άτομο αναφορικά με την χρήση του Η/Υ και την εφαρμογή των ΤΠΕ σχετίζεται με τρία από τα

πέντε βασικά χαρακτηριστικά της προσωπικότητας του: με την εξωστρέφεια παρά με την εσωστρέφεια, με τη σταθερότητα παρά με τη νεύρωση, και με τη δεκτικότητα στην εμπειρία παρά με τη συντηρητικότητα (Ρούσσος Π., Πολίτης Π., 2004). Παράλληλα οι εκπαιδευτικοί εκφράζουν τον προβληματισμό τους για τις επιμορφωτικές διαδικασίες κυρίως σε σχέση με ζητήματα οργάνωσης και λειτουργίας της τάξης. Τα επιμορφωτικά παιδαγωγικά προγράμματα χρήσης του υπολογιστή που εφαρμόζονται, δεν ανταποκρίνονται σε αυτό που προσδοκούν οι εκπαιδευτικοί (Πολίτης κ.α, 2000).

Η ΕΡΕΥΝΑ

Γενική Περιγραφή

Η παρούσα έρευνα έχει ως αντικείμενο τη διερεύνηση των απόψεων των εκπαιδευτικών σχετικά με τις επιπτώσεις από την είσοδο των νέων τεχνολογιών στη σχολική καθημερινότητα. Η ύπαρξη επιπτώσεων θεωρήθηκε ως δεδομένη. Πέρα από τις ήδη διαμορφωμένες απόψεις τους σχετικά με το θέμα, οι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί είχαν ολοκληρώσει επιτυχώς την παρακολούθηση μιας σειράς 12 τρίωρων διαλέξεων στα πλαίσια του μαθήματος «Σύγχρονες τάσεις της εκπαίδευσης στην Κοινωνία της Πληροφορίας», του προγράμματος μετεκπαίδευσης του Διδασκαλείου Δ.Ε του Πανεπιστημίου Κρήτης, για το εαρινό εξάμηνο του ακαδημαϊκού έτους 2004-2005.

Οι ερευνητικές υποθέσεις

Η πρώτη υπόθεσή μας ήταν ότι θα υπήρχε διαφορά στη συχνότητα αναφοράς ανάμεσα στις διάφορες δυνητικές επιπτώσεις, που τέθηκαν υπόψη των συμμετεχόντων. Η δεύτερη υπόθεσή μας ήταν ότι θα υπήρχε διαφορά μεταξύ των μέσων όρων των βαθμολογιών στις διάφορες θεματικές κατηγορίες, ανάλογα με το φύλο, την ηλικία, τα χρόνια υπηρεσίας και την επαγγελματική εκπαίδευση των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών. Η τρίτη υπόθεσή μας λοιπόν ήταν ότι τα άτομα που θα υιοθετούσαν μια συγκεκριμένη άποψη σε μια θεματική κατηγορία θα επέλεγαν με στατιστικά σημαντική συνέπεια αντίστοιχη άποψη σε συγκεκριμένες θεματικές κατηγορίες. Με άλλα λόγια, ότι υπάρχει ομαδοποίηση των απαντήσεων, η οποία δεν είναι τυχαία, αλλά οφείλεται στη θέση που παίρνουν οι συμμετέχοντες σχετικά με τις νέες τεχνολογίες.

Περιορισμοί

Η παρούσα έρευνα έχει σοβαρούς περιορισμούς με σημαντικότερο το μικρό μέγεθος του δείγματος. Για το λόγο αυτό το σύνολο των ποσοτικών αποτελεσμάτων έχει μάλλον χαρακτήρα ενδείξεων παρά αδιάσειστων αποτελεσμάτων.

Το δείγμα της έρευνας

Το δείγμα της έρευνας ήταν οι 27 μετεκπαιδευόμενοι δάσκαλοι στο Διδασκαλείο του Π.Τ.Δ.Ε. Ρεθύμνου που παρακολούθησαν επιτυχώς την σειρά διαλέξεων. Τα δημογραφικά στοιχεία του δείγματος παρατίθενται στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 1. «Δημογραφικά στοιχεία δείγματος».

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ	Ν	%	ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ	Ν	%
ΦΥΛΟ:			**ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ:**		
Άνδρες	15	55,6	Απόφοιτοι Παιδαγωγικής Ακαδημίας	20	74,1
Γυναίκες	12	44,4	Απόφοιτοι Παιδαγωγικού Τμήματος Δ.Ε.	7	25,9
ΣΥΝΟΛΟ:	27		ΣΥΝΟΛΟ:	27	
ΗΛΙΚΙΑ:			**ΕΤΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ:**		
30-34	4	14,8	5-9	10	37,0
35-39	12	44,4	10-14	6	22,2
40-44	8	29,6	15-19	7	25,9
45-49	2	7,4	20-24	4	14,8
50-55	1	3,7	:		
ΣΥΝΟΛΟ:	27		ΣΥΝΟΛΟ	27	

Συλλογή των δεδομένων

Ως έντυπο συλλογής δεδομένων χρησιμοποιήθηκε ένα ερωτηματολόγιο τύπου δομημένης συνέντευξης ανοιχτού τύπου το οποίο ήταν διατυπωμένο ως εξής: Ο Φαραώ Θαμούς εξέφραζε έναν αιώνιο φόβο: «το φόβο ότι κάθε νέο τεχνολογικό απόκτημα μπορεί να εξαλείψει κάτι πολυτιμότατο, κάτι που αντιπροσωπεύει για μας μια αυτοτελή αξία με βαθύ πνευματικό νόημα». Κατά τη γνώμη σας στο χώρο του σχολείου ποια τα πολύτιμα στοιχεία που κινδυνεύουν να χαθούν από την είσοδο των νέων τεχνολογιών στη σχολική καθημερινότητα;»

Κωδικοποίηση των δεδομένων

Η κωδικοποίηση και επεξεργασία των απαντήσεων των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών, έγινε με τη μέθοδο των εξωτερικών κριτών (judges or raters). Πρόκειται για μια μέθοδο που χρησιμοποιείται για την ποσοτικοποίηση ποιοτικών δεδομένων (Howitt, & Cramer, 2004, σ.256). Μετά από μια πρώτη ανάγνωση των γραπτών, σχηματίστηκαν 8 θεματικές κατηγορίες-απόψεις, στις οποίες θα ήταν δυνατό να ενταχθούν οι απαντήσεις των συμμετεχόντων. Στον παρακάτω πίνακα παρατίθενται οι 8 απόψεις (θεματικές κατηγορίες) στις οποίες κωδικοποιήθηκαν οι απόψεις των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών.

Η διατύπωση των παραπάνω προτάσεων έγινε με φρασεολογία που υποδηλώνει αρνητική εξέλιξη, δηλαδή σε περίπτωση που η πρόταση έχει ισχύ το αποτέλεσμα είναι ανεπιθύμητο. Σε μεθοδολογικό επίπεδο, αυτής της μορφής η διατύπωση ανταποκρίνεται στην αντίστοιχη διατύπωση των θεμάτων και διευκολύνεται η χρήση μιας κοινής κλίμακας για τη διαβάθμιση της ισχύος κάθε θεματικής κατηγορίας.

Πίνακας 2. «Οι 8 θεματικές κατηγορίες κωδικοποίησης».

ΑΑ	ΑΠΟΨΕΙΣ
1	Κινδυνεύει η διαδικασία κοινωνικοποίησης των μαθητών στο σχολείο
2	Μεγάλα τμήματα του πληθυσμού κινδυνεύουν να μείνουν εκτός των εξελίξεων
3	Ευνοούνται οι εκπαιδευτικές ανισότητες
4	Ενισχύεται η απομόνωση και η αποξένωση
5	Αντικατάσταση του δασκάλου από τις νέες τεχνολογίες-Υποβάθμιση του ρόλου του
6	Χάνονται οι ανθρωπιστικές αξίες
7	Μειώνεται η άσκηση της κριτικής ικανότητας και παραμελείται η ανάπτυξη των δεξιοτήτων για χειρωνακτικές εργασίες,
8	Υπάρχει πρόβλημα υπερπληροφόρησης-Πληροφοριακό σοκ

Οι κριτές μετά την ανάγνωση κάθε ερωτηματολογίου: 1)αξιολογούσαν αν οι απαντήσεις των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών κάλυπταν τις θεματικές κατηγορίες και 2)σε ποιο βαθμό και προς ποια κατεύθυνση γινόταν η αναφορά. Η αξιοπιστία μεταξύ των κριτών (inter rater reliability) μετρήθηκε με τη χρήση του συντελεστή k (Siegel, & Castellan, 1988, p.p. 284-291, ο υπολογισμός του οποίου έγινε με τη χρήση του προγράμματος στατιστικής επεξεργασίας "SPSS 11.0 για Windows" (Howitt, & Cramer, 2004, σ.σ.260-264).

Επεξεργασία των αποτελεσμάτων

Η επεξεργασία των δεδομένων έγινε με τη χρήση του προγράμματος στατιστικής επεξεργασίας "SPSS 11.0 για Windows" (Howitt, & Cramer, 2004) και πραγματοποιήθηκε σε τρεις φάσεις.

Κατά την πρώτη φάση υπολογίστηκαν οι συχνότητες των απαντήσεων σε κάθε θεματική κατηγορία και τα ποσοστά τους (%). Στη συνέχεια υπολογίστηκαν και συγκρίθηκαν οι μέσοι όροι των διαφόρων δημογραφικών ομάδων (άνδρες-γυναίκες, εκπαιδευτικοί έως 40 ετών- εκπαιδευτικοί άνω των 40 ετών, εκπαιδευτικοί με υπηρεσία έως 10 έτη- εκπαιδευτικοί με υπηρεσία άνω των 10 ετών, απόφοιτοι Παιδαγωγικών Ακαδημιών-απόφοιτοι Π.Τ.Δ.Ε. Στην τρίτη φάση πραγματοποιήθηκε συσχέτιση των θεματικών κατηγοριών με τη χρήση του συντελεστή ρ του Spearman, ο οποίος κρίθηκε καταλληλότερος από το συνήθως χρησιμοποιούμενο δείκτη p του Pearson λόγω του μεγέθους του δείγματος και των συνακόλουθων ασυμμετριών στις κατανομές και των απομακρυσμένων τιμών.

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΑΙ ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

Τα αποτελέσματα της πρώτης φάσης επεξεργασίας των δεδομένων παρατίθενται συγκεντρωτικά στον παρακάτω πίνακα:

Με βάση την ανωτέρω επεξεργασία προκύπτουν τα εξής:

α. Η συντριπτική πλειοψηφία των εκπαιδευτικών (ποσοστό 88,8%) ασπάζεται την άποψη ότι η διαδικασία κοινωνικοποίησης των μαθητών κινδυνεύει από την εφαρμογή των νέων τεχνολογιών στην εκπαίδευση.

β. Σχετικά με τον κίνδυνο κοινωνικής περιθωριοποίησης από τις ΤΠΕ μόνο 6 εκπαιδευτικοί (ποσοστό 22,2%) αναφέρονται στο θέμα (αρνητικά ή θετικά). Το 77,78% δεν κάνει κάποια αναφορά

γ. Σχετικά με τον κίνδυνο δημιουργίας εκπαιδευτικών ανισοτήτων οι εκπαιδευτικοί που παίρνουν θέση πάνω στο θέμα (αρνητική ή θετική) αποτελούν το 37,1% του δείγματος. Εντύπωση προκαλεί το ποσοστό (62,9%) αυτών που δεν αναφέρονται στο ζήτημα.
δ. Παρά το γεγονός ότι το σύνολο των συμμετεχόντων αντιλαμβάνεται ότι επέρχονται δραματικές αλλαγές στην εκπαίδευση, η συντριπτική πλειοψηφία τους (ποσοστό 88,8%) δε θεωρεί πιθανή την αντικατάσταση του δασκάλου από τον Η/Υ και την υποβάθμιση του ρόλου του.

Πίνακας 3. «Συγκεντρωτική παρουσίαση των αποτελεσμάτων στις 8 θεματικές κατηγορίες κωδικοποίησης».

ΑΠΟΨΕΙΣ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ (ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΚΙΝΔΥΝΟΥΣ) ΓΙΑ:	ΥΠΑΡΚΤΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ (%)	ΑΝΥΠΑΡΚΤΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ (%)	ΔΕΝ ΠΑΙΡΝΟΥΝ ΘΕΣΗ %)
τις διαδικασίες κοινωνικοποίησης στο σχολείο και τις ΤΠΕ.	**88,8**	**11,2**	**0**
την κοινωνική περιθωριοποίηση και τις ΤΠΕ.	**18,5**	**3,7**	**77,8**
τη δημιουργία εκπαιδευτικών ανισοτήτων και τις ΤΠΕ.	**18,5**	**18,5**	**63**
την απομόνωση-αποξένωση και τις ΤΠΕ.	**59,3**	**11,1**	**29,6**
την αντικατάσταση του δασκάλου/υποβάθμιση του ρόλου του.	**11,2**	**88,8**	**0**
την απώλεια ανθρωπιστικών αξιών/θεοποίηση της τεχνολογίας	**63**	**14,8**	**22,2**
την απώλεια νοητικών και σωματικών δεξιοτήτων και τις ΤΠΕ.	**29,6**	**11,2**	**59,2**
την υπερπληροφόρηση-το πληροφοριακό σοκ και τις ΤΠΕ.	**44,4**	**7,4**	**48,2**

Επισήμανση: Ενώ διαπιστώνεται η καθολική ανησυχία των εκπαιδευτικών για την κοινωνικοποίηση των μαθητών τους, εμφανίζονται να μην έχουν διαμορφωμένη άποψη για τις επιπτώσεις από τις ΤΠΕ στην κοινωνία για την οποία προετοιμάζουν τους μαθητές τους. Με δεδομένο ότι το θέμα των εκπαιδευτικών ανισοτήτων συνδέεται άμεσα με τη κοινωνικοποιητική λειτουργία του σχολείου, η απουσία αναφοράς σ' αυτήν ενισχύει την άποψη ότι οι δάσκαλοι αντιλαμβάνονται μ' έναν μάλλον στενό και περιορισμένο τρόπο τις κοινωνικές επιπτώσεις από την είσοδο των ΤΠΕ στο χώρο της εκπαίδευσης.

Στην κατά φύλο σύγκριση των μέσων όρων, σε όλες τις κατηγορίες οι γυ-

ναίκες εμφανίζονται περισσότερο «τεχνοφοβικές» από τους άνδρες και περισσότερο απόλυτες στις αρνητικές τους κρίσεις για τις επιπτώσεις των νέων τεχνολογιών στην εκπαίδευση. Σχεδόν σε όλες τις κατηγορίες οι εκπαιδευτικοί των μεγαλυτέρων ηλικιών εμφανίζονται περισσότερο «τεχνοφοβικοί». Δεν αποδέχονται στον ίδιο βαθμό την άποψη ότι ο ρόλος τους δεν υποβαθμίζεται και φαίνεται πως δεν αποδίδουν την ίδια βαρύτητα με τους νεώτερους συναδέλφους τους στο σοκ της υπερπληροφόρησης. Οι εκπαιδευτικοί με περισσότερα από 10 έτη υπηρεσίας δείχνουν να συμφωνούν σε μεγαλύτερο βαθμό ότι οι ΤΠΕ στο χώρο της εκπαίδευσης εγκυμονούν κινδύνους και φοβούνται περισσότερο για την υποβάθμιση του ρόλου του δασκάλου. Αντίθετα οι συνάδελφοί τους με λιγότερα από 10 έτη υπηρεσίας, φαίνεται να φοβούνται λιγότερο την υποβάθμιση του ρόλου τους και προκρίνουν, σε σχέση με την εφαρμογή των ΤΠΕ στο χώρο της εκπαίδευσης, τα θέματα της κοινωνικής ανισότητας και του σοκ της υπερπληροφόρησης.

Επαναλαμβάνουμε ότι λόγω του περιορισμένου μεγέθους του δείγματος, δε θα ήταν επιστημονικά ορθό τα παραπάνω αποτελέσματα (δεύτερη φάση επεξεργασίας) να χαρακτηριστούν αδιάσειστα, αλλά μάλλον θα τα χαρακτηρίζαμε ισχυρές ενδείξεις, σύμφωνες και με τα αποτελέσματα άλλων ερευνών.

Η συσχέτιση των απαντήσεων (τρίτη φάση επεξεργασίας) έδειξε πως υπάρχει μια ομαδοποίηση των θεματικών κατηγοριών. Οι συμμετέχοντες που επέλεγαν μια συγκεκριμένη τοποθέτηση σε μια θεματική κατηγορία επέλεγαν με στατιστικά σημαντική συνέπεια συγκεκριμένη τοποθέτηση σε συγκεκριμένες θεματικές κατηγορίες. Στον πίνακα που παρατίθεται στη συνέχεια παρουσιάζονται η στατιστικά σημαντικές συσχετίσεις ανάμεσα στις απαντήσεις των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών:

Πίνακας 4. «Συσχετίσεις μεταξύ των απαντήσεων στις θεματικές κατηγορίες».

	A1	**A2**	**A3**	**A4**	**A5**	**A6**	**A7**	**A8**
A1		-	-	,72***	-	,46**	-	-
A2	-		,81***	-	-	-	-	,53**
A3	-	,81***		-	-	,46*	,46*	,55**
A4	,72***	-	-		-	,47*	-	-
A5	-	-	-	-		-	-	-
A6	,46**	-	,46*	,47*	-		,53**	,48*
A7	-	-	,46*	-	-	,53**		-
A8	-	,53**	,55**	-	-	,48*	-	

***επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας ρ<.001
** επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας ρ<0.01
* επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας ρ<0.05
A1= Κινδυνεύει η διαδικασία κοινωνικοποίησης των μαθητών στο σχολείο
A2= Μεγάλα τμήματα του πληθυσμού κινδυνεύουν να μείνουν εκτός των εξελίξεων
A3= Ευνοούνται οι εκπαιδευτικές ανισότητες

Α4= Ενισχύεται η απομόνωση και η αποξένωση
Α5= Αντικατάσταση του δασκάλου από τις νέες τεχνολογίες-Υποβάθμιση του ρόλου του
Α6= Χάνονται οι ανθρωπιστικές αξίες- Απαξιώνεται κάθε τι παλιό- Υπάρχει κίνδυνος θεοποίησης της τεχνολογίας
Α7= Μείωση της κριτικής ικανότητας, Παραμελείται η ανάπτυξη των δεξιοτήτων για χειρωνακτικές εργασίες
Α8= Υπάρχει πρόβλημα υπερπληροφόρησης-πληροφοριακό σοκ

Σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα, όσοι συμμετέχοντες συμφώνησαν με την άποψη ότι κινδυνεύει η διαδικασία κοινωνικοποίησης των μαθητών στο σχολείο, συμφώνησαν επίσης ότι ενισχύεται η απομόνωση και η αποξένωση και, δευτερευόντως-ότι χάνονται οι ανθρωπιστικές αξίες και απαξιώνεται κάθε τι παλιό. Δε φάνηκε να υπάρχει στατιστικά σημαντική σχέση με τις άλλες θεματικές κατηγορίες και ειδικά με αυτές που αφορούσαν τις κοινωνικές και εκπαιδευτικές ανισότητες. Αντίθετα, όσοι συμμετέχοντες συμφώνησαν με την άποψη ότι μεγάλα τμήματα του πληθυσμού κινδυνεύουν να μείνουν εκτός των εξελίξεων, συμφώνησαν επίσης ότι ευνοούνται οι εκπαιδευτικές ανισότητες και ότι υπάρχει πρόβλημα υπερπληροφόρησης. Δε φάνηκε να υπάρχει στατιστικά σημαντική σχέση με τις άλλες θεματικές κατηγορίες και ειδικά με αυτές που αφορούσαν την κοινωνικοποίηση και την απομόνωση-αποξένωση. Είναι ευδιάκριτη η ύπαρξη δύο τρόπων σκέψης στους συμμετέχοντες εκπαιδευτικούς.

ΣΥΖΗΤΗΣΗ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Τα αποτελέσματα φαίνεται ότι δικαιώνουν τις αρχικές υποθέσεις. Τις θεματικές κατηγορίες, που αντιστοιχούσαν σε αρνητικές επιπτώσεις από την εισαγωγή των νέων τεχνολογιών στο σχολείο, δεν τις αποδέχονται στον ίδιο βαθμό όλοι οι εκπαιδευτικοί. Τα πιο εντυπωσιακά ευρήματα προκύπτουν από τις επιπτώσεις εκείνες (για παράδειγμα τη δημιουργία νέων κοινωνικών ανισοτήτων), που οι εκπαιδευτικοί δεν ανέφεραν σε μεγάλα ποσοστά. Δίνεται η αίσθηση ότι ο προβληματισμός των δασκάλων αφορά περισσότερο τον σχολικό τους μικρόκοσμο, και λιγότερο την διερεύνηση των ευρύτερων κοινωνικών επιπτώσεων από την είσοδο των Τ.Π.Ε. Η σύγκριση των μέσων όρων των βαθμολογιών προσφέρει ενδείξεις πως οι γυναίκες, οι μεγαλύτεροι σε ηλικία και με περισσότερα έτη υπηρεσίας εκπαιδευτικοί, είναι περισσότερο επιφυλακτικοί απέναντι στις νέες τεχνολογίες και την εισαγωγή τους στην εκπαίδευση. Η συσχέτιση των θεματικών κατηγοριών δείχνει την ύπαρξη διακριτών τρόπων σκέψεις για τις επιπτώσεις των νέων τεχνολογιών. Θα ήταν δυνατό, αβασάνιστα να τις χαρακτηρίσουμε «τεχνόφοβες» ή «τεχνόφιλες», όμως κάτι τέτοιο θα ξέφευγε από τα όρια αυτής της έρευνας. Το βέβαιο είναι ότι οι εκπαιδευτικοί προβληματίζονται για τις επιπτώσεις των τεχνολογικών εξελίξεων, ωστόσο αυτός ο προβληματισμός τους δεν είναι ενιαίος και δεν έχει την ίδια κατεύθυνση. Λόγω της αυτονόητης σημαντικότητας του ρόλου των εκπαιδευτικών στη διαμόρφωση του μελλοντικού σχολείου, πραγματικά θα άξιζε η περαιτέρω διερεύνηση του θέματος.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Bush, T., L., & Bruillard, E. (1997), Information technology in French education: implications for teacher education, Journal of Educational Computing Research,12,147-158.

Demetriadis S., Barbas A., Molohides A., Palaigeorgioy G., Psillos D., Vlaxavas I., Tsoykalas I. & Pomportsis A. (2003), ΄΄ Cultures in negotiation΄΄:teachers acceptance/resistance attitudes considering the infusion of technology into schools, Computers & Education, 41 (1), 19-37.

Evans – Jenings, S., & Okwuegbuzie, A. (2001), Computer attitudes as a functin of age, gender, math attitude, and developmental status, Journal of Educational Computing Research, 25 (4), 367-384.

Howitt, D., & Cramer, D. (2004). Στατιστική με το SPSS 11 για windows. Αθήνα, *εκδόσεις «Κλειδάριθμος».*

Levine, T. & Donitsa – Schmidt, S. (1998), Computer use, confidence, attitudes, and Knowledge: a casual analysis, Computers in human Behavior, 14, 125-146.

Ropp, M. M. (1999), Exploring individual characteristics associated with learning to use computers in preservice teacher preperation, Journal of Research on Computing in Education, 31 (4), 402-423.

Rosbottom, J. (2001), Hybrid learning - a safe route into web-based open and distance learning for the Computer Science teacher, *Acm association for computing machinery sigcse bulletin,* 33(3), 89-92

Rosen L., & Weil, M. M. (1995), Computer availability, computer experience, and technophobia among public school teachers, Computers in human Behavior, 11, 9-31.

Russel, A. L. (1995), Stages in Learning new technology: naive adult email users, Computres & Educaion, 25 (4), 173-178.

Sherry L. (1998), An integrated technology adoption and diffusion model, International Journal of Educational Telecommunications, 4 (2), 113-145.

Siegel, S., & Castellan, Jr., N.J. (1988). Nonparametric statistics for the behavioral sciences. Mc Graw-Hill, *Iternational editions/statistics series*, 2nd edition.

Tsitouridou M. & Vryzas K. (2003), Early childhood education teachers' attitudes towards computer and information technology: the case of Greece, Information Technology in Childhood Education Annual, 187-207.

Vosniadou, S. & Kollias, V. (2001), Information and Communications Technology and the problem of Teacher Training: Myths, Dreams and the Harsh Reality. *Themes in Education*, 2(4), 341- 365

Whitley B. E. (1997), Gender differences in computer-related attitudes and behavior: a meta-analysis, Comomputers in Human Behavior, 13, 1-22.

Woodrow J. E. J. (1994), The development of computer-related attitudes of secondary students, Journal of Computing Research, 11, 307-338.

Yaghi H. M. & Abu-Saba M. B. (1998), Teachers' computer anxiety: an international perspective, Computers in Human Behavior, 14 (2), 321-336.

Αναστασιάδης, Π. (2000). Στον αιώνα της πληροφορίας. Αθήνα, *εκδόσεις «Νέα Σύνορα-Α.Α.Λιβάνη.*

Γκρίτση Φ., Καζαμπεζά Μ. και Κότσαρη Μ., 2000, Απόψεις των νηπιαγωγών για τη χρήση του υπολογιστή στην πρώτη σχολική ηλικία, στο Β. Κόμης (επιμ.), Πρακτικά 2ου Πανελλήνιου Συνεδρίου «Οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στην Εκπαίδευση», 601-607, Πάτρα.

Εμβαλωτής Α. και Τζιμογιάννης Α. (1999), Στάσεις των καθηγητών της περιοχής των Ιωαννίνων σχετικά με την Πληροφορική και τις Νες Τεχνολογίες στο Ενιαίο Λύκειο, στο Α. Τζιμογιάννης (επιμ.), Πρακτικά Πανελλήνιου Συνεδρίου 'Πληροφορική και Εκπαίδευση', 203-212, Ιωάννινα.

Καρτσιώτης Θ. (2003), Αξιολόγηση της διαδικασίας επιμόρφωσης και του έργου «ΛΑΕΡΤΗΣ», προτάσεις εκπαιδευτικών για την αξιοποίηση των Τ.Π.Ε. στην ΤΕΕ, ΘΕΜΑΤΑ στην εκπαίδευση, 4(2), 267-289.

Κοτζαμπασάκη-Ιωαννίδη

Κυνηγός Π., Καραγεώργος Δ., Βαβουράκη Α. και Γαβρήλης Κ. (2000), Οι απόψεις των καθηγητών του 'Οδυσσέα' για τη χρήση των νέων τεχνολογιών στην εκπαίδευση, στο Β. Κόμης (επιμ.), Πρακτικά 2ου Πανελλήνιου Συνεδρίου «Οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στην Εκπαίδευση», 593-600, Πάτρα.

Μακράκης, Β. (2000), *Υπερμέσα στην εκπαίδευση: Μια κοινωνικο-εποικοδομιστική προσέγγιση.* Αθήνα, Μεταίχμιο

Μπίκος Κ. (1995), Εκπαιδευτικοί και Ηλεκτρονικοί Υπολογιστές, Θεσσαλονίκη, εκδ. Κυριακίδη.

Πολίτης Π., Ρούσος Π., Καραμάνης Μ. και Τσαούσης Γ., 2000, Αξιολόγηση της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών στα πλαίσια του έργου ΟΔΥΣΣΕΑΣ, στο Β. Κόμης (επιμ.), Πρακτικά 2ου Πανελλήνιου Συνεδρίου «Οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στην Εκπαίδευση», 583-592, Πάτρα.

Ράπτης, Α. & Ράπτη, Α. (2004), *Μάθηση και Διδασκαλία στην Εποχή της Πληροφορίας*. Αθήνα (τομ. Α΄)

Ρούσσος Π. και Πολίτης Π. (2004), Χαρακτηριστικά της προσωπικότητας και στάσεις εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης απέναντι στις ΤΠΕ, στο Γρηγοριάδου Μ., Ράπτης Α., Βοσνιάδου Σ., Κυνηγός Χ. (επιμ.), Πρακτικά 4ου Πανελλήνιου Συνεδρίου «Οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στην Εκπαίδευση», 177-186, Αθήνα.

Σολομωνίδου, Χ. (2001) *Σύγχρονη Εκπαιδευτική Τεχνολογία: υπολογιστές και μάθηση στην κοινωνία της Γνώσης.* Κώδικας, Θεσσαλονίκη

Τζαβάρα Α. και Κόμης Β. (2004), Μελλοντικές Νηπιαγωγοί και ΤΠΕ: στάσεις και αναπαραστάσεις για το ρόλο του εκπαιδευτικού κατά τη χρήση εκπαιδευτικού λογισμικού, στο Γρηγοριάδου Μ., Ράπτης Α., Βοσνιάδου Σ., Κυνηγός Χ. (επιμ.), Πρακτικά 4ου Πανελλήνιου Συνεδρίου «Οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στην Εκπαίδευση», 187-196, Αθήνα.

Φλουρής, Γ. (1989), *Η χρήση ενός διδακτικού μοντέλου.* Αθήνα:, Παιδαγωγική Εταιρία Ελλάδας, Τεχνολογία και Εκπαίδευση